

Pozivajući se na međunarodna načela ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, i posebno
SKUPŠTINA CRNE GORE u skladu sa čl. 125. Ustava Crne Gore, pozivaju građane i građanke Crne Gore da se u pravni lik
postavi danas 27. maja u Crnoj Gori Dan sjećanja na žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine.

Gospodin Alekса Bečić, predsjednik

Podgorica, 19.05.2021.

Predmet: Inicijativa za ustanovljenje Dana sjećanja za žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine

Poštovani gospodine Bečić,

u prilogu Vam dostavljamo **Inicijativu da se 27. maj proglaši Danom sjećanja na žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine iz Crne Gore.**

Ovu inicijativu su 2011. godine nevladine organizacije Akcija za ljudska prava (HRA), Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Centar za žensko i mirovno obrazovanje (ANIMA) i nekadašnji član Savjeta za građansku kontrolu rada policije, Aleksandar Saša Zeković, uputili predsjedniku Skupštine Crne Gore, Ranku Krivokapiću, kao i svim šefovima poslaničkih klubova.

Inicijativu smo ponovili na memorijalnom skupu održanom 25. maja 2020. godine povodom 28 godina od kako je u Crnoj Gori izvršen još uvijek nekažnen zločin protiv izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, poznat kao Deportacija izbjeglica. **Nažalost, ova inicijativa do danas nije prihvaćena.**

Imajući u vidu značaj Inicijative, dostavljamo je ponovo novom sazivu Skupštine i nadamo se da će te obilježila Danom sjećanja.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje

Ervina Dabižinović, koordinatorka ANIME – Centra za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA

Црна Гора
СКУПШТИНА ЦРНЕ ГОРЕ
ПРИЈЕМНА КАНЦЕЛАРИЈА
Подгорица. 19.05.2021.

INICIJATIVA

Pozivajući se na međunarodna načela ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, i posebno na Rezoluciju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 „Osnovna načela o pravu na pravni liječenje i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnog prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“,

imajući u vidu nadležnost Skupštine Crne Gore da donosi propise i opšte akte (odluke, zaključke, rezolucije, deklaracije i preporuke) na osnovu člana 82, st. 1, tač. 3 Ustava Crne Gore,

predlažemo da Skupština Crne Gore doneše rezoluciju kojom će 27. maj proglašiti Danom sjećanja na žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine.

Obrázloženje

U maju i junu 1992. godine, najmanje 66 izbjeglica bošnjačke nacionalnosti (muslimana) iz Bosne i Hercegovine nezakonito je uhapšeno na teritoriji Crne Gore, a zatim isporučeno njima neprijateljskoj vojsci bosanskih Srba u Bosni i Hercegovini. Samo 12 osoba deportovanih iz Crne Gore uspjelo je da preživi.

Izbjeglice lišene slobode su, po pravilu, dovedene u Centar bezbjednosti Herceg-Novi, koji je služio kao sabirni centar, odakle su organizovano 25. maja i 27. maja autobusima transportovani u koncentracioni logor u Foču,¹ odnosno na neutvrđenu lokaciju u istočnoj Bosni i Hercegovini (Republičkoj Srpskoj). Svi deportovani 27. maja 1992. ubijeni su istog dana na do danas neutvrđenoj lokaciji. Još uvijek nijesu pronađeni posmrtni ostaci svih žrtava. Ostale izbjeglice hapšene su u Baru, Podgorici ili u području blizu granice sa Bosnom i Hercegovinom takođe krajem maja 1992. godine i deportovani pojedinačno u logor u Foči, odnosno na drugu nepoznatu lokaciju u Bosni i Hercegovini gdje im se gubi svaki trag.

Dana 27. maja 2010. godine, nevladine organizacije obilježile su osamnaestu godišnjicu zločina deportacije memorijalnim skupom održanim ispred zgrade Centra bezbjednosti Herceg-Novi. Organizatori skupa su zajedno sa predstavnicima udruženja porodica žrtava deportacije ponovili inicijativu da se u Crnoj Gori proglaši Dan sjećanja na žrtve deportacije i podigne spomenik upravo na mjestu odakle su žrtve deportovane.

Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147, pod nazivom „Osnovna načela o pravu na pravni liječenje i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnog prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“, glava IX, tačka 22, propisano je da reparacije za žrtve uključuju i mjere satisfakcije, među kojima su i “komemoracija i odavanje počasti žrtvama”.

¹ Ovu činjenicu, pored Osnovnog suda u Podgorici, pravosnažno je utvrdio i Haški tribunal u presudi u predmetu br. IT-97-25-T, Tužilac protiv Milorada Krnojelca.

Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 je, takođe, kao mjeru garancije protiv ponavljanja kršenja međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava, predviđa „kontinuirano obrazovanje o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom pravu za sve društvene sektore, obuku zvaničnika u pravosuđu kao i vojnih i policijskih snaga“.

Vlada Crne Gore donijela je odluku 25. decembra 2008. o sudskom poravnanju sa porodicama žrtava i preživjelim žrtvama deportacije 1992. godine. Na ovaj način, Crna Gora je prihvatile činjenicu da se zločin dogodio i da su žrtve stvarne. Međutim, do danas nije utvrđena individualna direktna ili komandna odgovornost i institucije nisu uradile ništa da uvaže žrtve koje su nesporne.

Imajući u vidu navedeno, smtramo da bi zvanično proglašen Dan sjećanja na žrtve ovog zločina služio kao trajno podsjećanje da se bilo kakve istorijske i političke okolnosti ne smiju ispriječiti nasljeđu crnogorskog čojsstva i poštovanju međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Crna Gora bi tako trajno iskazala žaljenje zbog ovog zločina kako porodicama stradalih žrtava, tako i svim svojim sadašnjim i budućim građanima, bošnjačkom narodu i svom civilizovanom svijetu.